

Hier en nu – deel 4

Senryu's in verlengingstijd

Jan CM Willems

Eerder verschenen bij Uitgeverij SWP: *Hier en nu – Senryu's* (ISBN 978 90 8560 154 8), *Hier en nu – deel 2, Senryu's in reservetijd* (ISBN 978 90 8560 187 6) en *Hier en nu – deel 3, Senryu's in overlevingstijd* (ISBN 978 90 8560 207 1).

Hier en nu – deel 4

Senryu's in verlengingstijd

Jan CM Willems

ISBN 978 90 8560 255 2

NUR 740

THEMA JBF

© Jan CM Willems

© 2022 Uitgeverij SWP Amsterdam

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met Uitgeverij SWP voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen door een onderwijsinstelling van een gedeelte uit deze uitgave, in papieren vorm of digitaal, (bijvoorbeeld voor plaatsing ervan op uw digitale leeromgeving of in een reader) kunt u zich richten tot: Stichting UvO, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, Tel. 023-8700212, www.stichting-uvo.nl UvO@cedar.nl.

*Aan Annet
en alle lieve vrienden*

Vrienden, dank, zo lief
zijn jullie voor ons geweest
elk bezoek een feest

Broer over senryu's – en over de auteur

*Waarom senryu's?
wel, in der Beschränkung zeigt
sich erst der Meister*

*Voor een meester zijn
zeventien lettergrepen
meer dan voldoende*

*Wie genoeg heeft van
veel geblaas en weinig wil
schrijven senryu's!*

*Oeverloos gelul
kun je inwisselen voor
bondige waarheid*

*Zonder meer verdwijnt
het eeuwige geleuter
in een senryu*

*Linea recta
naar de kern van de zaak gaan
voor de aardigheid*

*Duidelijk en mooi
kort maar krachtig, klein maar fijn
't is een senryu!*

*Spreken is zilver
zwijgen is goud, senryu's
zijn van platina!*

*Een senryu is
bijzonder kort maar let op
elk woord telt voor tien*

*Hij loopt, hij ademt
zijn hart klopt in het ritme
van vijf, zeven, vijf*

*Hij vond achter de
warboel een vaste cadans
senryuklanken*

*Hij denkt in proza
maar uit zich in heldere
korte poëzie*

*Zijn snelle denken
komt tot rust in het stramien
van de senryu*

*De chaos van de
maatschappij zet hij om in
ritmische zinnen*

*Als je verstild naar
zijn hart luistert hoor je het
senryutempo*

*Na een onderzoek
bleek: zijn DNA-code
was vijf-zeven-vijf*

*Zijn ziel is een bloem
geworteld in zuivere
senryuritmiek*

Zus over de auteur

Met het zwaard van Damocles boven zijn hoofd, beseffend dat iedere minuut de laatste kan zijn, slaagt de schrijver er toch weer in om een groot aantal senryu's te schrijven. Terwijl het lichaam verzwakt, lijkt zijn geest alleen maar scherper en zijn hart gevoeliger te worden. Hoe het hem steeds weer lukt om emotie en visie in een paar lettergrepen te vatten, blijft voor mij een wonder. Al met al een geweldige prestatie. En wat een zegen dat we deze getalenteerde dichter nog even onder ons mogen hebben ...

Vrienden over de auteur

*Puur in je eenvoud
sterk in je gedrevenheid
onvergetelijk!*
Raoul van Dort

*Een bewogen mens
een begaafd jurist en een
vriend uit duizenden*
Arthur Eyffinger

Inhoud

Woord vooraf	9
Verantwoording	12
1 God, heelal, toeval	15
2 Familie, relaties, trauma's	29
3 Mindfulness, meditatie, mantra's	77
4 Politiek, macht, populisme	
4.1 Kritische noten	87
4.2 Republikeinse geluiden	189
5 Impressies, gedachten, observaties	211
6 Kanker, verlies, vaarwel	265
Bijlage 1	
Informatie over het kinderrechtenverdrag	313
Bijlage 2	
Reactie op het <i>The Rights Forum-interview</i>	321
Bijlage 3	
Addenda	329

Woord vooraf

In de tweede helft van zijn leven schreef Jan CM Willems (Nijmegen 1952) vele duizenden ‘autotherapeutische’ senryu’s. In dit vierde deel van de *Hier en nu*-reeks, *Hier en nu – deel 4, Senryu’s in verlengingstijd*, staan de senryu’s die hij schreef van maart tot oktober 2022, in de verlenging van zijn kanker-overlevingstijd.

De senryu’s in deze bundel sluiten aan op die in de eerdere drie delen. In de eerste bundel, *Hier en nu – Senryu’s* (2021), is een selectie bijeengebracht uit de periode 1995-juli 2021. Het kankerhoofdstuk in die bundel begint met de spoedoperatie in november 2020. In de tweede bundel, *Hier en nu – deel 2, Senryu’s in reservertijd* (2022), staan de senryu’s die hij schreef in de reservertijd van half juli tot begin december 2021, de bijna vijf maanden tussen zijn door oncologen met grote stelligheid aangekondigde dood (‘hooguit enkele weken’) en het – na het vragen van advies voor een *second opinion* – toch maar hervatten van de palliatieve behandeling. In de derde bundel, *Hier en nu – deel 3, Senryu’s in overlevingstijd* (2022), staan de senryu’s die hij schreef van begin december 2021 tot eind februari 2022, de overlevingstijd tussen zijn door oncologen gestarte tweede palliatieve behandeling en de mededeling van het niet meer mogelijk zijn van een operatie.

Evenals de derde heeft deze vierde bundel meer een kritisch-politiek en minder een traumatische-jeugd karakter dan de beide eerste bundels. De hoofdstuktitels van de eerdere drie delen keren ook in dit vierde deel terug, met dezelfde twee wijzigingen als in deel drie.

Hoofdstuk 3 (*Mindfulness, meditatie, mantra's*) is niet meer onderverdeeld in twee subhoofdstukken. Hoofdstuk 4 is wel in twee subhoofdstukken gesplitst. Hoofdstuk 4.1 behelst het thema uit de beide eerste bundels (*Politiek, macht, populisme*) onder de titel *Kritische noten*. Hoofdstuk 4.2 laat radicaal-kritische *Republikeinse geluiden* horen.

Waar de van oorsprong elitaire 'verheven' haiku vooral gaat over de (pracht van de) natuur, gaat de eenvoudige, 'volkse' en soms zelfs banale senryu meer over de mens, zijn hebbelijkheden en vooral onhebbelijkheden. Zelfspot en zelfkritiek zijn daar een wezenlijk onderdeel van. Maar voorwerp van spot en kritiek zijn ook in deze bundel vooral binnen- en buitenlandse (antidemocratische) politici en *fake news* fanaten alsmede – vanuit historisch perspectief – leden van het 'Oranje' koningshuis.

Het strikt aanhouden van de haiku/senryu-versvorm van drie regels van achtereenvolgens vijf, zeven en weer vijf lettergrepen c.q. klankeenheden impliceert weliswaar een zekere taalkundige maar daarmee nog niet een of andere hogere poëtische pretentie – waarbij bovendien geldt dat over smaak niet te twisten valt (waardoor het natuurlijk juist vaak gebeurt). Voorop staat de (deels autobiografische en persoonlijke) thematiek van de senryu's en deze is in hoofdlijnen viervoudig: jeugdtrauma's, relaties en opvoeding; preventie van kindermishandeling; wereldbeschouwing en maatschappijkritiek (met inbegrip van monarchiekritiek); omgaan met kanker en (in bredere zin) mindfulness.

Daarom, om alle mogelijke misverstanden te voorkomen, de *Hier en nu*-reeks is – in weerwil van haar dwingende versvorm – geschreven met een inhoudelijke en niet een *l'art pour l'art*-achtige intentie en opzet. Vandaar dat er ook diverse verhaallijnen binnen de thema's zijn en uitgebreide bronvermeldingen en toelichtingen in de noten achter elk hoofdstuk. Uiteraard is wel gepoogd binnen de vaste versvorm alles zo zorgvuldig mogelijk te verwoorden, met soms ook rijm en alliteraties. Maar meer dan als een dichtbundel is ook dit deel te zien als een persoonlijk en politiek dagboek in de versvorm van de senryu – een nu eens meer en dan wat minder lichtvoetig 'testament' in klare en soms krasse taal.

Het slothoofdstuk (*Kanker, verlies, vaarwel*) is als een kankerdagboek te zien. De kankersenryu's in dit deel sluiten aan op die uit deel drie waarin ook de senryu's van de eerdere twee delen zijn opgenomen.

Jan CM Willems

Maastricht, 6 oktober 2022

Verantwoording

In deze vierde bundel van de *Hier en nu*-reeks staan de senryu's – de gedachten-spinsels in senryu-vorm – die de auteur schreef van maart tot oktober 2022, in de verlenging van zijn overlevingstijd na de mededeling van het niet meer mogelijk zijn van een operatie. De rubricering c.q. hoofdstukindeling is dezelfde als die in het derde deel.

De senryu's houden strikt de haiku-vorm aan van drie regels van respectievelijk vijf, zeven en vijf lettergrepen, of liever klankeenheden. De woorden *sociaal* en *nationaal* bijvoorbeeld bevatten drie respectievelijk vier lettergrepen maar slechts twee c.q. drie klankeenheden (meestal gaat het om woorden met een *i* die als *j* of *ti* die als *sj* wordt uitgesproken). De versregels staan niet per se op zich, de tekst kan over de regels overlopen. De crux van elk vers is dus – om in de opvatting van de auteur *senryu* te heten – het vaste aantal van (vijf plus zeven plus vijf is) zeventien lettergrepen c.q. klankeenheden. Een enkele maal is (binnen)rijm toegepast.

Om dit vierde deel niet te dik te maken, zijn in kankerhoofdstuk 6 de senryu's *Kanker (1)* tot en met *Kanker (555)* uit deel drie niet overgenomen. Hoofdstuk 6 is zo als het tweede kankerdagboekdeel te zien. Voor het eerste dagboekdeel zij dus naar deel drie van de *Hier en nu*-reeks verwezen.

Een aanvulling van de kijk van de auteur op de betekenis van senryu's en het verschil tussen senryu's en haiku's (zie ook het Woord vooraf) is te vinden in de senryu's direct hieronder. In de eerdere drie bundels verschenen daarvan al diverse andere toelichtingen en voorbeelden in senryu-vorm.

Aan het eind van elk hoofdstuk zijn bronvermeldingen en/of toelichtingen in eindnoten opgenomen, veelal ter verduidelijking van de context (met aanduiding van de tijd of zelfs datum van schrijven) van de desbetreffende senryu.

Senryu's versus haiku's

∞ **Syllaben**

Gedachten gevat
in zeventien syllaben
met en zonder rijm

∞ **Vers**

De vorm maakt het vers
de inhoud maakt het vers al
of niet tot gedicht

∞ **Gedicht**

De haiku is een
gedicht, de senryu is
soms zwaar en soms licht

∞ **Duiding**

Met deze duiding
stelt de auteur hopelijk
geen poëet teleur

∞ **Literair**

In literaire
kringen zal een haiku-bard
weer anders zingen

∞ **Vorm**

Laat duizend en één
verzen bloeien maar wil met
de vorm niet knoeien

∩ **Vijf-zeven-vijf**

Voor de haiku- en
senryu-vorm blijve vijf
zeven vijf de norm

∩ **Drieregelig**

Drie regels voor een
gedachte of een gedicht
in goed Nederlands

∩ **Spinsels (1)**

Veel senryu's zijn
prozaïsche spinsels in
poëtische vorm

∩ **Spinsels (2)**

Gedachtenspinsels
emoties, zorgen, kritiek
in senryu-vorm

∩ **Gevoel**

Vijf-zeven-vijf is
mijn manier, zo krijg ik mijn
gevoel op papier

∩ **Leven**

Niet elk vers is een
gedicht, het leven is soms
zwaar, het vers maakt licht

∩ **Schrijven (1)**

Senryu's schrijven
begint bij observeren
en reflecteren

∩ **Schrijven (2)**

De kunst is simpel
gevoelens en gedachten
in vorm te krijgen

1

God, heeval, toeval

Ω **Hiernamaals**

Het hiernamaal is
een fictie die Kerken macht
en rijkdom bezorgt

Ω **Fatum**

Dat Fatum bestaat
wordt pas beseft als het lot
je met kanker treft

Ω **Hemel**

Hoog in de hemel
zit wie zichzelf vergeet en
voor een ander bidt

Ω **Toeval (1)**

Toeval is soms zo
wonderlijk dat het bijna
een godswonder lijkt

Ω **Toeval (2)**

Wij zijn van begin
tot eind product van toeval
van pech en geluk

Ω **Toeval (3a)**

Het leven is geen
geschenk maar een opdracht door
blind toeval ontstaan

Ω **Toeval (3b)**

De opdracht er zelf
iets van te maken in jouw
tijd en op jouw plaats

Ω **Plagen**

Als God profeten
heeft verslagen stoppen dan
oorlog en plagen

Ω **Hel (1)**

Als alle zielen
in de hemel Poetin snel
de hel in baden ...

Ω **Hel (2)**

De dag, bid ik, komt
snel dat Poetin en Lavrov
branden in de hel

Ω **Toekomst (1)**

Over duizend jaar
zijn dan oorlog, kanker of
de mens verdwenen

Ω **Toekomst (2)**

Over duizend jaar
zijn alle kinderen dan
veilig en geliefd

Ω **Toekomst (3)**

Over duizend jaar
wordt geen kind dan nog misbruikt
afgedankt, gepest

Ω **Toekomst (4)**

Over duizend jaar
zijn er dan geen dictators
en religies meer

Ω **Toekomst (5)**

Over duizend jaar
behoren kernwapens dan
tot het verleden

Ω **Toekomst (6)**

Over honderd jaar
zijn honger en armoede
dan uitgebannen

Ω **Toekomst (7)**

Over vijftig jaar
is zwaar overgewicht dan
drastisch verminderd

Ω **Toekomst (8)**

Over veertig jaar
is tabak dan taboe en
roken illegaal

Ω **Toekomst (9)**

Over dertig jaar
is Nederland dan klaar met
het Oranjehuis

Ω **Toekomst (10)**

Over twintig jaar
kunnen we dan heeal en
oerknal verklaren

Ω **Toekomst (11)**

Over tien jaar zijn
er dan vaccins die kanker
kunnen genezen

Ω **Toekomst (12)**

Over één jaar zal
iemand dan nog weten hoe
de dromer heette

Ω **Hospice**

Meneer Goedhart stierf
wie gelooft zal hem weerzien
bevrijd van lijden

Ω **Kringloop (1)**

Na je dood duurt het
maar even en word je voer
voor weer nieuw leven ...

Ω **Kringloop (2)**

Voor een worm die wordt
opgegeten ergens in
de voedselketen ...

Ω **Kringloop (3)**

Door een vogel die
in de maag belandt van een
kat in Nederland ...

Ω **Kringloop (4)**

Die door zijn baas wordt
begraven waaraan zich dan
weer wormen laven

Ω **Kringloop (5)**

In de grond steekt nog
de spade, daaronder smult
al menig made¹

Ω **Huidskleur**

Boeddha, Jezus en
Mohammed, geen van drieën
een witte huidskleur²

Ω **Partners**

Boeddha had Shakti
Jezus twaalf maten en Mo
een piepjong meisje

Ω **Maria (1)**

Uit een vagina
voorwaar zwart behaard heeft een
maagd Gods zoon gebaar

Ω **Maria (2)**

Haar man Jozef was
de klos, moest het stellen met
een ezel en os

Ω **Maria (3)**

Het is een Roomse
klucht hoe een maagd een maagd bleef
door Gods zaad bevrucht

Ω **Ayatollahs**

Geld, status en macht
vroeger loon van priesters, nu
van ayatollahs

Ω **Populisten**

Geld, status en macht
vroeger loon van priesters, nu
van populisten

Ω **Heelal**

Uit één punt is ons
heelal begonnen met nu
triljarden zonnen

Ω **Aarde**

Hoeveel planeten
zijn nodig om kans op één
aarde te maken

Ω **Big Rip**

Zou de Big Rip de
Big Bang kunnen zijn van een
geheel nieuw heelal

Ω **Multiversum (1)**

Dijen heelallen
uit tot zij imploderen
tot giga zwart gat

Ω **Multiversum (2a)**

Dijen heelallen
uit tot dat weer leidt tot een
singulariteit

Ω **Multiversum (2b)**

Met weer een hitte
van tien quadrijard kelvin
die tot heelal knalt

Ω **Multiversum (3)**

Zou een cyclus van
heelallen ooit door toeval
kunnen zijn ontstaan

Ω **God (1)**

Pas als alles is
uiteengerukt is Gods plan
met de mens mislukt

Ω **God (2)**

Blijft Gods plan met de
mens bestaan als de zon en
aarde zijn vergaan

Ω **Donkere materie (1)**

Ligt de verklaring
voor donkere materie
buiten ons heelal

Ω **Donkere materie (2)**

Is het de invloed
van een ander heelal of
ons spiegelheelal

Ω **Donkere materie (3)**

Of schuift een ander
heelal in het onze en
trekt ook ons uiteen

Ω **Donkere materie (4)**

Een spiegelheelal
met teruglopende tijd
lijkt te ver gezocht³

Ω **Iets**

Niets is ook iets maar
wat voor iets niets is is iets
waar ik niets van snap

Ω **Niets (1)**

Van niets of nul kwam
de oerknal als begin van
plussen en minnen